

О.М. Дерех

РЯТІВНІ ДОСЛІДЖЕННЯ НА БАГАТОШАРОВИХ ПОСЕЛЕННЯХ У м. ТЕРЕБОВЛЯ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ обл.

The results of rescue excavations at the multilayer settlements Terebovlya VII and Terebovlya VIII in Ternopil Oblast are presented.

Поселення Теревовля VII. Багатошарове поселення Теревовля VII розташоване у південно-західній частині м. Теревовля, на пологих північно-східних схилах правого берега р. Гнізна. Пам'ятку відкрито у 1991 р. у ході розвідок, здійснених М. Ягодинською, О. Ситником і М. Левчуком. На поверхні було зібрано матеріал, який датується добою енеоліту (трипільська культура), бронзи — раннього залізного та давньоруським часом (XII—XIII ст.). Зараз південно-західна частина поселення частково поруйнована сучасною житловою забудовою, а південна входить до території військової частини.

У 2009 р. з метою запобігання руйнації культурного шару індивідуальним житловим будівництвом ДП ОАСУ «Подільська археологія» ІА НАН України здійснила рятівні дослідження

поселення. У північно-східній та центральній його частинах було закладено вісім траншей загальною площею 198 м². У центральній частині зафіксовано два об'єкти трипільської культури.

Об'єкт 1 — яма з підбоям, у заповненні якої виявлено численні фрагменти кераміки трипільської культури, уламки каміння, кісток тварин та перепалені вуглики. Яма мала округлу форму, діаметр 95 см, глибина 80 см, зафіксована в шарі материкової глини. Зверху її перекривав передматериковий суглинок з незначними вкрапленнями глиняної обмазки та дрібних фрагментів кераміки трипільської культури (рис. 1, 1).

Об'єкт 2 — залишки житла, у заповненні якого траплялися фрагменти кераміки та розвал горщика трипільської культури, кістки тварин і фрагменти глиняної обмазки. Житло заглиблене в материк на 40 см та мало підовальну форму, видовжену по лінії схід—захід. У

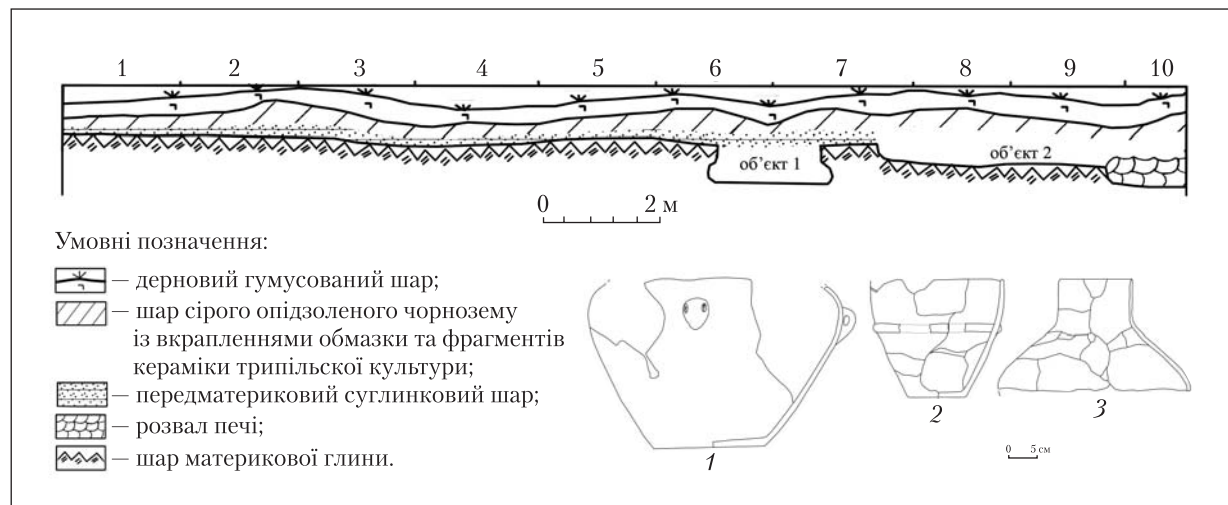

Рис. 1. Теревовля VII: 1 — стратиграфія північно-східної стіни траншеї А; 2, 4 — посуд трипільської культури; 3 — посудина культури Ноуа

північно-східній частині зафіксовано рештки глиняної печі та розвал посудини (зерновика) трипільської культури (рис. 1, 2). Центральну частину житла перетинала пізньосередньовічна яма (глибина 75 см, діаметр 55 см).

Культурний шар поселення завтовшки від 10 до 45 см і представлений сірим опідзоленим чорноземом з вкрапленням шматків глиняної обмазки, фрагментів кераміки (горщиків, мисок та зерновиків) трипільської культури (рис. 1, 4), крем'яних відщепів і кісток тварин. На межі північної частини поселення у культурному шарі зафіксовано розвал ліпного горщика культури Ноуа із характерним наліпним валиком на стінках (рис. 1, 3).

Поселення Тербовля VIII розташоване у південній частині міста, за 500 м на південний схід від поселення Тербовля VI. Пам'ятка займає пологі північно-східні схили правого берега р. Гнізна. Поселення було відкрито

у 2008 р. розвідкою у складі О. Дереха, В. Личина і Д. Батожного. На поверхні зібрано підйомний матеріал, який датується епохою енеоліту (трипільська культура), ранньозалізним та давньоруським часом (XII—XIII ст.). Центральна частина поселення поруйнована будівництвом комбінату комунальних послуг у другій половині XX ст.

У 2009 р. досліджено частину пам'ятки, якій загрожувала руйнація через житлову забудову. Для встановлення меж поселення та характеру культурного шару у південно-східній його частині закладено дев'ять траншей загальною площею 155 м². Культурний шар зафіксовано тільки у двох траншеях на площі 26 м² у вигляді шару сірого опідзоленого чорнозему із вкрапленнями дрібних шматків глиняної обмазки, кісток тварин і фрагментів кераміки західно-подільської групи скіфського часу. Товщина його 30—50 см.

